

Turečtina: vokalická harmonie

singulár	plurál [-ler]		singulár	plurál [-lar]	singulár
ev	ev-ler	‘dům’	araba	araba-lar	‘auto’
keci	keci-ler	‘kočka’	balon	balon-lar	‘balón’
gün	gün-ler	‘den’	kutu	kutu-lar	‘krabice’
	přední V			zadní V	

= předožadní harmonie

Turečtina: distribuce V a VV

nominativ

ablativ /-dan/

posesiv /-i/

saman

saman.dan

sama:nı

‘seno’

merak

merak.tan

mera:kı

‘zájem’

krátký V v zavřené slabice

kořenový C = kóda

= dlouhý VV v otevřené slabice

kořenový C = iniciála

Shrnutí

2 typy fonologických procesů:

1. nezávislé na slabičné struktuře → asimilační procesy

příklad: vokalická harmonie v turečtině

2. závislé na slabičné struktuře

příklad: procesy manipulující s délkou vokálů v turečtině

Metateze: $XY \rightarrow YX$

synchronně: spisovná vs. hovorová perština

	spisovný jazyk	hovorový jazyk	
RT#	✓ (kard)	✓ (kard)	‘nůž’
TR#	✓ (pu dr)	✗ (pu rd)	‘pu dr ’
	dr# = jednoduchá kóda + extraslabičné R	rd# = komplexní kóda	

Zákon otevřených slabik: praslovanština (diachronní metateze)

raná psl.

čeština

ruština

gol.va

hla.va

golova

mel.ko

mlé.ko

moloko

= metateze

= epenteze V (plnohlasí)

Zákon otevřených slabik: praslovanština (nazální vokály)

indoevropština

ron.k-am

(akuzativ singuláru)

ron.k-a.ma

(instrumentál duálu)

praslovanština

rõ.kõ

= integrace nazální kódy
do slabičného jádra

rõ.ka.ma

= zachování nazální iniciály

čeština

ruku

rukama

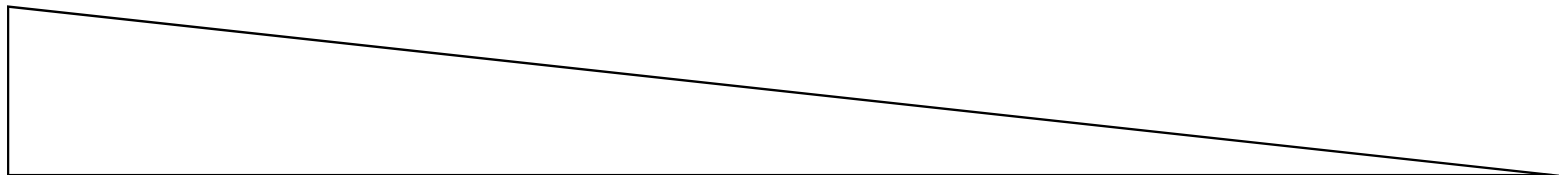
Lenice

= fonologické procesy založené na „oslabování“ konsonantických vlastností (z lat. *lēnis* ‘měkký, hladký’)

- kopírují hierarchii sonority

sonorita:	level 1-	level 1+	level 2-	level 2+	level 2++	level 3
	plozivy	frikativy	nazály	likvidy	glidy	vokály

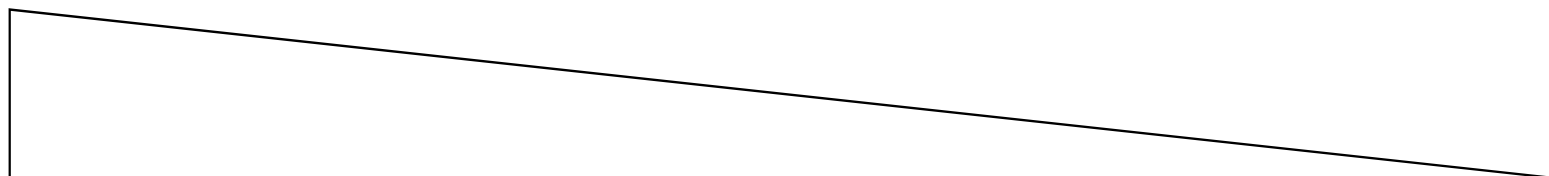
síla:

Stará čeština: $g > h$

sonorita: level 1- level 1+ level 2- level 2+ level 2++ level 3
plozivy frikativy nazály likvidy glidy vokály

síla:

$no[g]a > no[h]a$
 $[g]ora > [h]ora$
 $bó[g] > bŭ/h/ > [x]$

ploziva → frikativa
= podtyp lenice
tzv. spirantizace

Slabé vs. silné pozice

„oslabovací“ procesy jsou typicky vázány na slabičnou strukturu

glidizace $v > w$ v severovýchodočeských dialektech

spis. č. kre[f] pra[v.d]a [v]ana ruk[a.v]ice

svč. dial. kre[w] pra[w.d]a [v]ana ruk[a.v]ice

glidizace v kódě

kóda = **slabá pozice**

zachování frikativy v iniciále

iniciála = **silná pozice**